Circulaire melkveehouderij begint bij gezonde bodem: inspirerend bedrijfsbezoek bij Peter Bauwens

Op maandag 21 september organiseerden B3W en Boerenbond een thematisch uitwisselingsmoment (TUM) rond circulaire melkveehouderij, bodemzorg en koolstofopbouw op het bedrijf van Peter Bauwens in Sint-Lievens-Esse. De dag combineerde theoretische toelichtingen met een praktisch bedrijfs- en veldbezoek. Zo ontdekten de deelnemers hoe Peter al jarenlang werkt aan een landbouwsysteem waarin bodem, gewas, dier en mest een gezonde kringloop vormen.

Peter kiest bewust voor circulaire melkveehouderij

Het bedrijf van Peter Bauwens is een interessant praktijkvoorbeeld omdat hij al jarenlang op zoek is naar antwoorden op uitdagingen waar veel melkveehouders mee geconfronteerd worden.

Op intensieve melkveebedrijven, waar relatief weinig grond beschikbaar is ten opzichte van het aantal koeien, ontstaat vaak een grotere afhankelijkheid van externe voeders zoals krachtvoer, sojaschroot en aangekocht ruwvoer. De ruwvoederteelten worden daarbij vaak intensief geteeld, met een hoog kunstmestgebruik en een groot aandeel snijmais in het teeltplan.

Peter kiest bewust om die afhankelijkheid zoveel mogelijk te beperken en houdt het aantal dieren in evenwicht met de beschikbare grond.

Foto 1: Koeien op het bedrijf van Peter Bauwens

Een gezonde bodem als basis

Zijn zoektocht begon vanuit een grote liefde voor zijn dieren en de wens om de levensduur van zijn veestapel te verhogen. Daarbij kwam hij al snel tot het inzicht dat de basis onder de grond ligt.

Volgens Peter begint alles bij een gezonde bodem. Een gezonde bodem levert kwalitatieve voeders op, waardoor minder krachtvoer nodig is en rantsoenen kunnen worden samengesteld die bijdragen aan een goede pens- en darmgezondheid. Dat vertaalt zich vervolgens in gezondere dieren en een langere levensduur van de veestapel.

Peter ziet daarbij een duidelijke kringloop tussen bodem, gewas, dier en mest. Een goed rantsoen draagt bij aan een kwalitatieve mest, die op haar beurt opnieuw de bodemvruchtbaarheid ondersteunt. Externe inputs worden daarbij zoveel mogelijk vervangen door ruw- en krachtvoeders van eigen bodem.

Vers gras-klaver als basis van het rantsoen

Een van de meest opvallende keuzes op het bedrijf is het grote aandeel gras en gras-klaver in zowel het teeltplan als het rantsoen.

In het verleden werkte Peter met maïsrijke rantsoenen, waarbij ook een aanzienlijke eiwitcorrectie met sojaschroot nodig was. Daarbij ondervond hij regelmatig gezondheidsproblemen, zoals darm- en pensverzuring. Dit deed hem nadenken over zijn rantsoenen en teeltplan in de bedrijfsvoering.

Daarbij ging Peter bewust op zoek naar alternatieven voor het klassieke melkveerantsoen met veel snijmaïs en sojaschroot. Volgens hem zou gras de basis van elk melkveerantsoen moeten vormen. Zijn doel is een optimale penswerking en een maximale melkproductie uit ruwvoer.

Om veel gras te kunnen vervoederen, maakt hij ook gebruik van zomerstalvoedering. Dat verse gras-klaver een sleutelrol speelt op het bedrijf van Peter, konden de deelnemers tijdens het bezoek zelf vaststellen. Vlak voor de rondleiding werden de koeien gevoederd met vers gemaaid gras-klaver.

Tijdens de rondleiding verwoordde Peter deze filosofie treffend met een uitspraak die hem ooit werd gemaakt: "*Amai, jij staat ver.*" Zijn antwoord daarop was: "*Nee, jullie staan ver. Ik ben gewoon teruggekeerd.*"

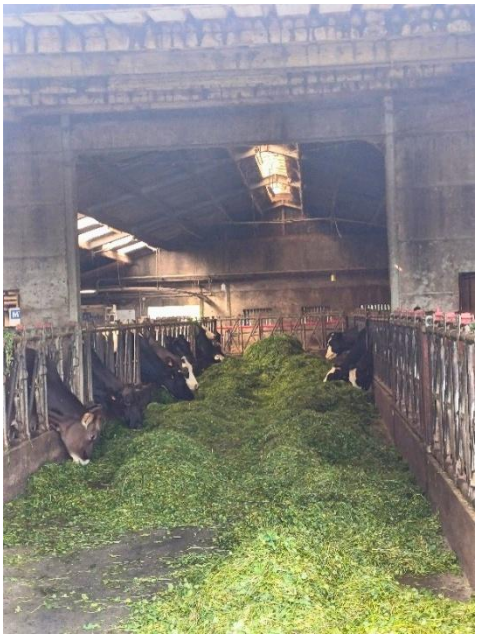

Foto 2: Koeien met zelf geproduceerd ruwvoer op het bedrijf van Peter Bauwens

Hoogproductief met eigen voedergewassen

Vandaag bestaat het melkveerantsoen uit gras, gras-klaver, wintergerst, zwarte haver, veldbonen en voederbieten.

Met deze aanpak realiseert Peter nog steeds een melkproductie van ongeveer 11.000 liter melk per koe per jaar, met gemiddeld 4,13% vet en 3,64% eiwit.

Het bedrijf toont daarmee aan dat het mogelijk is om met zelf geproduceerd ruw- en krachtvoeder toch hoogproductief te werken.

Door maximaal in te zetten op eigen ruwvoerproductie wordt de kringloop op het bedrijf meer gesloten en blijft de melkproductie sterker verbonden met de draagkracht van de eigen bodem.

Wel moet worden opgemerkt dat dit model mede mogelijk wordt gemaakt door de relatief lage veebezetting (minder dan 2 GVE/ha) en de beschikbaarheid van voldoende vruchtbare landbouwgrond.

Het rantsoen: focus op vezels en pensgezondheid

In de namiddag ging melkvee-expert Stijn Pauwelyn (Inagro) dieper in op de samenstelling van het rantsoen.

Het melkveerantsoen bestaat uit gras-klaver, graskuil, hooi en beperkte hoeveelheden eigen geteelde granen, aangevuld met geëxtrudeerd lijnzaad en mineralen. Opvallend is de sterke focus op vezelrijke ruwvoeders en het beperkte gebruik van krachtvoer. Het rantsoen wijkt daarmee af van veel gangbare melkveerantsoenen, die doorgaans meer zetmeel en eiwit bevatten.

Een opvallende keuze is het later maaien van de eerste snede graskuil. Daardoor ontstaat een vezelrijkere kuil met een relatief hoog suikergehalte. Hoewel een hoger ruwcelstofgehalte de voeropname kan beperken, lijkt deze strategie binnen dit bedrijfsconcept goed aan te sluiten bij het aandeel vers gras en de focus op pensgezondheid.

Ondanks een relatief laag ruw eiwitgehalte van het rantsoen (13,7% RE) en een beperkte aankoop van voeders, behaalt het bedrijf goede technische resultaten.

Het basisrantsoen levert volgens de rantsoenberekening ongeveer 25 liter VEM- en DVE-melk per koe per dag, terwijl de gerealiseerde melkproductie op bedrijfsniveau aanzienlijk hoger ligt. Dit wijst erop dat de combinatie van voederkwaliteit, diergezondheid en bedrijfsmanagement goed functioneert binnen dit systeem.

Ook het rantsoen van de droogstaande koeien is opvallend eenvoudig en bestaat voornamelijk uit hooi, beperkte hoeveelheden eigen granen en mineralen.

Liefde voor de koeien

Peter besteedt veel aandacht aan diergezondheid en dierenwelzijn. Vanuit zijn liefde voor koeien en zijn overtuiging dat gezonde en robuuste dieren de basis vormen van een duurzaam melkveebedrijf, kiest hij bewust voor enkele minder klassieke managementmaatregelen.

Zijn melkveestapel bestaat uit een mix van Holstein-, Fleckvieh- en Brown Swiss-koeien, waarbij vooral robuustheid, gezondheid en levensduur centraal staan. Zo werkt hij met pleegkoeien, waardoor kalveren langer kunnen opgroeien bij een koe en hun natuurlijk gedrag beter tot uiting komt. Ook legt hij minder nadruk op een lage tussenkalftijd en kiest hij bewust voor een systeem waarbij koeien meer tijd krijgen tussen twee kalvingen. Zo hoeven de dieren minder vaak door de gevoelige transitieperiode rond het afkalven te gaan.

Foto 3: Vanggewassen bij Peter Bauwens

Bodemzorg als basis van het systeem

Naast diergezondheid kwam ook bodemzorg uitgebreid aan bod.

Volgens Peter begint een gezond landbouwsysteem bij een levende en weerbare bodem. Daarom werkt hij al jaren zonder ploeg en zet hij in op:

- niet-kerende bodembewerking,
- directzaai
- vanggewassen

Deze maatregelen dragen bij aan een betere bodemstructuur, meer bodemleven, een hogere waterinfiltratie en een groter vermogen om koolstof vast te leggen. Het vergroot ook het productiepotentieel van zijn zandleembodem nog meer.

Peter beschouwt de bodem niet als een substraat dat voortdurend moet worden gecorrigeerd met

externe inputs, maar als een levend systeem dat ondersteund moet worden in zijn natuurlijke werking.

Door jarenlang te investeren in bodemleven, organische stof en bodemstructuur is de nood aan kunstmest onbestaand en vertrouwt Peter voornamelijk op de nutriënten die via dierlijke mest en vlinderbloemigen, zoals klavers, binnen het bedrijf circuleren. Ook op vlak van gewasbescherming kiest hij ervoor om natuurlijke weerbaarheid centraal te stellen.

Veldbezoeken

Tijdens de veldbezoeken konden de deelnemers deze aanpak ook letterlijk in het veld bekijken.

Aan de hand van verschillende profielputten werd ingezoomd op de bodemkwaliteit. Daarbij kwamen onder meer bodemstructuur, beworteling, verkruimelbaarheid, bodemkleur en bodemleven aan bod.

En de aanwezigen zagen dat het goed was…

Foto 4: Deelnemers bekijken de percelen van Peter Bauwens

Meer weten over circulaire melkveehouderij? Ontdek het hier.

Om deel te nemen aan onze thematische uitwisselingsmomenten hou je best de evenementenpagina in de gaten. Met specifieke vragen kan je ook steeds terecht bij onze B3W-begeleiders:

zoe.borry@b3w.vlaanderen.be

stan.vanhoucke@b3w.vlaanderen.be